

Малиш Г.А.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»,

Україна

Моделі оцінки ефективності філіальної мережі банку

Як відомо, банк представляє собою організацію, яка складається із головного офісу, що відповідальний за керівництво банком згідно з встановленими цілями, та філій, відповідальних за надання послуг та продаж банківських продуктів з метою досягнення визначеної мети. Основним завданням керівництва головного офісу є нагляд за тим, щоб банківські структурні підрозділи в повній мірі використовували надані їм ресурси з метою забезпечення найбільшої ефективності діяльності. Незважаючи на видиму простоту даного завдання, оцінка продуктивності роботи банківської інфраструктури виявляється досить складною. Це пов'язано з тим, що банківські менеджери не завжди знають на основі яких показників здійснювати оцінку, а також яку методику використовувати. Крім того, особи, відповідальні за прийняття рішення, не завжди залучаються до процесу визначення ефективності.

На сучасному етапі розвитку економіки та банківської справи розроблено різноманітні методи оцінки ефективності діяльності філій та відділень комерційних банків. Аналіз теоретичних розробок та практичних надбань дозволив виокремити такі групи науково-методичних підходів до оцінки ефективності філіальної мережі банківської установи:

- 1) розрахунок фінансових індикаторів;
- 2) застосування економетричних інструментів;
- 3) проведення рейтингування структурних підрозділів.

Перша група методів – розрахунок та аналіз фінансових показників діяльності структурних підрозділів – найбільш часто використовується та

передбачає здійснення оцінки ефективності філіальної мережі банку на основі абсолютних та відносних коефіцієнтів. Так, до таких індикаторів фінансової діяльності банківських структурних підрозділів належать, зокрема, прибутковість, відсотковий дохід, обсяг депозитів та активів банку, обсяг клієнтів (постійних та високодохідних), рентабельність активів, а також витрати на персонал, операційні витрати, обсяг прострочених платежів тощо [1, с.322]. Сутність даної групи методів полягає у тому, що банківські відділення, які демонструють найвищу прибутковість зазвичай являються найбільш привабливими для акціонерів та споживачів банківських послуг та, як результат, отримують можливість залучити більший обсяг депозитів та потенційних позичальників фінансових ресурсів банку.

Друга група методів базується на застосуванні інструментарію економетрики. Дані підходи базуються на розрахунку ефективності діяльності певного відділення або філії банку та порівнянні отриманого значення із потенційною границею ефективності, яка визначається за допомогою виробничої функції.

Аналіз наукової літератури дозволив виокремити в рамках другої групи параметричні та непараметричні підходи до оцінки ефективності банківських філій. Параметричні методи передбачають визначення виробничої функції у вигляді функції Фур'є або логарифмічної функції. Непараметричні методи у свою чергу не передбачають здійснення прогнозу у формі аналітичної функції. Традиційно саме непараметричні моделі використовуються для оцінки ефективності діяльності філіальної мережі банку, тоді як параметричні методи передбачають здійснення аналізу діяльності банку загалом.

Третя група методів передбачає складання рейтингів відділень та філій банку на основі різних науково-методичних підходів. Так, системи рейтингування структурних підрозділів дещо відрізняються від подібних систем для визначення рейтингу банківської установи в цілому. Вони передбачають перевірку дотримання філією встановлених значень індикаторів діяльності. Недоліком багатьох методик рейтингування, які існують на

сучасному етапі, є неврахування націленості конкретного структурного підрозділу банку ресурсами, зокрема персоналом, основними засобами, у результаті чого ефективність діяльності може значно знижуватися, не досягнувши планових показників. Якщо приймається рішення про присвоєння вагових коефіцієнтів, то виникає ризик появи повної суб'єктивності в оцінюванні. Однією з методик рейтингування, яка дозволяє уникнути подібних недоліків є технологія Data Envelopment Analysis або DEA.

DEA [2, с.67] являє собою непараметричний метод оцінки ефективності роботи окремих елементів функціональної мережі банку, який базується на лінійному програмуванні. Ключова ідея даної методики полягає в тому, що ефективність діяльності окремого банківського відділення порівнюється з діяльністю такого відділення, яке потребує найменшу кількість ресурсів для досягнення визначеного рівня ефективності (витратоорієнтована модель). З іншого боку, рейтинг окремої філії може визначатись на основі порівняння із структурним відділенням, яке демонструє максимальну ефективність при визначеному рівні витрат (модель, орієнтована на результат).

Однією із найбільш значущих переваг методики DEA є те, що вона дозволяє структурному підрозділу виявити так звану групу бенчмаркінгу, тобто цільове відділення, яке має подібні цілі та пріоритети, проте демонструє кращі результати. Проблемним аспектом цього науково-методичного підходу є те, що не для всіх філій можна визначити базу порівняння, оскільки вихідні характеристики структурних відділень одного банку можуть суттєво один від одного.

Незважаючи на суттєвий прогрес, який було досягнуто протягом останніх років у сфері розробки науково-методичних підходів до оцінки ефективності банківських структурних підрозділів, слід визнати, що наразі дане питання потребує подальшого дослідження та розробок. Відповідно, банк може приймати рішення стосовно використання адекватної моделі оцінки ефективності, враховуючи специфіку розвитку своєї філіальної мережі.

Література

1. Pastor J. T. Evaluating the Financial Performance of Bank Branches / J. T. Pastor, C. A. K. Lovell, H. Tulkens // Computer Science and Business and Economics.– 2006.– Vol. 145.– № 1. – P. 321–337.
2. Алескеров Ф. Т. Анализ и оценка эффективности функционирования банков и банковских систем / Ф. Т. Алескеров, Ю. И. Мартынова, В. М. Солодков // Модернизация экономики и общественное развитие : в 3 кн. / Отв. ред. Е. Г. Ясин. - М. : ГУ - ВШЭ, 2007. - Кн. 3. - С. 65-79.

Малиш, Г.А. Моделі оцінки ефективності філіальної мережі банку [Текст] / Г.А. Малиш // Новината за напреднали наука : материали за VIII Международна научна практична конференция (17-25 май 2012 год). - София : Бял ГРАД-БГ, 2012. - Т.1. - С. 59-61.